

KUNSKAPSSTEGE FÖR TRUMPETSPEL

vid Musikinstitutet Kungsvägen

Elevens självutvärdering och mål

Arbetsgrupp:
Albinus Borg, MIK

INLEDNING

I den här så kallade "Kunskapsstegen", har vi försökt precisera de olika delmoment som ingår inom trumpetspel i musikinstitutet. Arbetet är tänkt som ett arbetsredskap för mål och värdering, speciellt för elevernas självutvärdering, i musikinstitutet. Ändamålet med arbetet är att klargöra för eleverna och deras föräldrar innehållet inom trumpetstudierna. Detta arbete är inte tänkt för självstudier, utan används i samråd av egen lärare.

De olika delområdena är spelteknik, att musicera, tolkning och att framföra (uppträda med) musik. Inom det tekniska delområdet och musicerandet undersöker vi de tekniska färdigheter eleven bör ha. Området för tolkning och framförande undersöker saker ur ett praktiskt perspektiv; hur gör vi musik av notbilden, hur förbereder vi en konsert? Improvisation och ergonomi finns med på alla nivåer. Arbetet grundar sig på Finlands musikläroinrättnings förbunds rekommendationer för repertoar och bedömning.

Grunderna

Kunskap för spelteknik:

- blås/andningsteknik
- fingerteknik
- ansats
- artikulation (användning av tungan)
- uppvärmning

Ergonomi i spelandet:

- spelställningen
- sittställningen
- ergonomi på grundnivå

Färdigheter för musicerande:

- notläsning
- uppfattning av tonhöjd
- uppfattning av rytm
- behärskning av puls
- behärskning av olika nyanser (svagt-starkt)
- renhet

Musik och upplevelse:

- att kunna producera musik med karaktär och kunna dela den med andra

Övning:

- regelbundenhet
- diskutera övningsrutinen med läraren och föräldrarna
- passlig omgivning för övandet
- flera små övningspass
- föräldrarnas närvaro och stöd
- målorientering

Spela efter gehör och improvisation:

- Enligt lärarens exempel (härma)
- Upprepning av små melodiska mönster
- Improvisation utifrån en bild, teckning, foto eller saga
- Improvisation utifrån några toner

Samspel:

- på alla nivåer ingår kammarmusik- och orkesterspel

Uppträdande:

- att dela musiken med andra
- att föra vidare musiken till andra

Nivå 1

Kunskap för spelteknik

- behärskar att hålla i trumpeten rätt
- målet med att undervisa spelställningen är att eleven får en naturlig ställning i kroppen vid trumpetspel
- klarar av att kontrollera spelställningen i en spegel
- klarar av att spela korta stycken med bra spelställning under hela stycket
- klarar av att spela med klar ton
- tonen är så stabil att stämning är möjligt och att stämningen inte ändras under styckets gång (eleven spelar rent)
- klarar av att spela korta fraser i en andning
- behärskar trumpetens fingrering i tonomfånget e – c² (skrivet f# - d²)
- behärskar flytande korta musikstycken i det nämnda tonomfånget
- behärskar legato, non legato och staccato

Kunskap för musicerande

- behärskar notläsning från e till c²
- klarar av att spela skalor upp till 2 # och 2 b – förtecken i dur och melodisk moll
- lyssnar på eget spel och märker framsteg i eget spelande
- klarar av att öva musikuppgifterna noggrant, både rytmiskt och rent
- klarar av att hålla tempo och uppfatta styckets puls
- behärskar enkla rytmfigurer
- klarar av att spela i olika nyanser: p, (mjukt) och f (kraftigt)

Kunskap för att uppfatta och förstå musik

- kan spela små stycken behärskat från början till slut i en given puls
- behärskar styckets svåra detaljer som till exempel pauser
- uppfattar helheten
- kan spela små kammarmusikstycken
- kan spela utantill
- kan skilja på swing och jämna åttodelar
- har inlevelse i musiken
- väljer tillsammans med läraren sina stycken inför uppträdande

Spela efter gehör och improvisation

- en källa till inspiration som lockar till att undersöka trumpetens olika möjligheter så som form, klang, dynamik och dramatik
- lek med 1-5 toner både tillsammans med läraren och i grupp
- bekantar sig med trumpetens ljudvärld genom sagor och berättelser

Att uppträda och tolka musik

- eleven vänjer sig vid tanken att kunna och få uppträda inför publik
- har inlevelse i musiken
- övar så att stycket är möjligt att framföra på konsert

Nivå 2

Kunskap för spelteknik

- ergonomi: bra spelställning
- behärskar en bra spelställning genom hela musikstycket
- kan spela med klar och nyanserad ton
- behärskar munstyckets placering mot läpparna samt underkäkens ställning
- kan vid stämning av instrumentet blåsa en klar ton
- kan spela stycket rent
- behärskar frasering och andningsteknik
- har utvecklat en någorlunda ekonomisk spelstil som leder till uthållighet och klangkvalitet
- kan spela stycken med tonomfånget $e - ess^2 (f\# - f^2)$
- behärskar olika sätt att artikulera så som legato, portato och staccato

Kunskap för musicerande

- behärska flytande notläsning inom tonområdet $e - ess^2$ (skrivet $f\# - f^2$)
- klarar av att spela skalor upp till 4 # och 4 b – förtecken i dur och melodisk moll
- blir motiverad av uppnådda framsteg
- kan öva noggrant både angående rytm och renhet
- kan hålla tempo och uppfattar styckets puls
- behärskar olika rytmfigurer och taktarter
- kan spela i olika nyanser: pp, p, mp, mf, f och ff
- kan sköta sitt eget instrument

Kunskap för att uppfatta och förstå musik

- kan behärskat spela stycken i olika stil
- känner igen olika stilarter så som klassisk musik och rytmisk musik
- behärskar även svåra detaljer i stycket
- behärskar styckets helhet
- blir motiverad att spela både kammarmusik och orkesterspel
- kan spela utantill och efter gehör
- har en uppfattning om vilka stycken som känns viktiga för egen del och planerar sin repertoar tillsammans med läraren
- utarbetar färdigheter till en målinriktad övning

Spela efter gehör och improvisation

- improvisation: kan på gehör spela korta melodier i olika tonarter, använder fantasi (fri improvisation)
- kan variera enkla melodier och leka med dem
- spelar egna kompositioner

Att uppträda och tolka musik

- tar hänsyn till publiken / publikkontakt
- kan leva sig in i styckets stämning
- övar så att stycket kan framföras på konsert
- orkar finslipa stycket och uppträda med det flera gånger

Nivå 3

Kunskap för spelteknik

- spelställningen är ergonomiskt riktig
- kan korrigera sin spelställning till exempel med hjälp av spegel
- minskar på spänningarna i axlarna eller händerna
- står bra och låser inte knäna
- kan dela upp sin övning och hålla pauser under övningen
- kan planera sin övning i mindre pass
- ansats: kan använda läpparna på olika sätt, behärskar olika färgskiftningar i tonen, kan rätta intonation
- utvecklar förståelse för trumpetansatsens fundament
- behärskar att stämma instrumentet själv (kan även använda stämapparat)
- kan under spelandets gång lyssna och korrigera renhet
- andningstekniken är så behärskad att den stöder fraseringen
- kan trumpetens fingersättning från f# - a²
- kan flöjtens olika grundartikulationer så som dubbel- och trippeltunga
- kan öva med metronom

Kunskap för musicerande

- flytande notläsning inom området c – g²
- lyssnar på sitt eget spel och bedömer egen prestation
- kan öva resultatriktat
- behärskar och minns tempoförändringar
- uppfattar olika puls (notlängderna kan variera i accelerando och ritardando)
- kan spela med bra intonation i olika nyanser
- sköter sitt eget instrument regelbundet

Kunskap för att uppfatta och förstå musik

- kan spela längre musikverk från olika tidsepoker
- uppfattar styckets form och kan tolka det på ett tydligt sätt
- kan musicera tillsammans i olika sammansättningar och i varierande roller (ledande, ackompanjerande)
- kan spela en del av sin repertoar utantill
- repertoaren består av musik i olika stilar och från olika tidsepoker
- lever sig in i musiken
- planerar sina studier och sin repertoar tillsammans med läraren på lång sikt

Spela efter gehör och improvisation

- improvisation: kan på gehör spela korta melodier i olika tonarter, använder fantasi (fri improvisation)
- kan variera enkla melodier och leka med dem
- spelar egna kompositioner

Att uppträda och tolka musik

- tar hänsyn till publiken och situationen
- lever sig in i styckets stämning på ett naturligt sätt
- klarar av att uthålligt förbereda och öva in sin repertoar och förbereda sig inför konsert

Institut- nivå

Ergonomi

- fördjupning i utgångspunkterna för en bra ergonomi, eleven övervakar spelställningen regelbundet t.ex. med hjälp av spegel eller video
- rekommenderar eleven att fortsätta motionera regelbundet för att på så sätt stödja trumpetspelandet

Kunskap för spelteknik

- fingertekniken utvecklas för att bli problemfri och behärskad
- i blåstekniken tränas behärskning av stora intervaller i både staccato- och legatospel
- användning av ett mångsidigt vibrato, och variation av vibrato inom olika stilarter
- behärskning av en varierad artikulation: enkel- och dubbeltunga och användningen av dessa i olika rytmfigurer (duol, triol, kvartol o.s.v.)
- rytmiskens fraseringsanvisningar så som: accent, stark accent, stark & kort accent, glissando, shake/vibrato, wah wah med sordin

Kunskap för musicerande

- eleven planerar in sitt övande i sitt eget veckoschema
- kan öva förnuftigt
- kan använda sig av olika övningsmetoder (t.ex. övar svåra ställen långsamt o.s.v.)
- förstår de olika delområdena i övandet (fingrar, tunga, tonbildning och andning)
- behärskar notläsning i hela tonomfånget $e - b^2$ (fiss - c^3)
- behärskar behandling av puls, även i prima vista

Kunskap för att uppfatta och förstå musik

- eleven kan förbereda större verk (sonater, konserter m.m.)
- har en djupare förståelse för musikens olika tidsperioder
- behärskar utantillspel
- planerar sitt eget program
- kan skriva egna kadenser (trumpetkonserter och barocksonater)
- kan göra ornament i barockmusik
- kan spela med swingfrasering

Att uppträda och tolka musik

- naturligt uppträdande på scenen / publikkontakt
- uttrycker sig personligt och har inlevelse i musiken
- förbereder sig väl

Spela efter gehör och improvisation

- kan utveckla en känsla och förståelse för strukturer i olika sorters musik
- kan använda sig av olika skalor vid improvisation